

TÜRKİYE’DE İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE AYDINLATMANIN YERİ VE ÖNEMİ

Mergül SARAF

Okan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Tuzla Kampüsü, 34959,
Tuzla/İstanbul
mergulsaraf@gmail.com; mergul.saraf@okan.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, İç Mimarlık mesleğinin tanımı ve mesleğin tarihsel gelişim süreci konuları üzerinde durulmuş, aydınlatma konusunun bu alandaki önemine değinilmiş, ülkemizde bulunan İç Mimarlık bölümlerinin ağırlıklı lisans müfredatları incelenmiş ve aydınlatma derslerinin durumları tespit edilerek genel bir durum değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık Tarihiçesi, İç Mimarlık Meslek Tanımı, İç Mimarlık Eğitimi, Aydınlatma, Aydınlatma Eğitimi

1.GİRİŞ

Sanayileşmeyle birlikte iç mekânlarda geçirilen sürenin uzaması ve çeşitli konularda yapılan pek çok deneyin ortaya koyduğu sonuçlar, disiplinler arası bir bilim dalı haline gelmiş olan aydınlatma konusunun günümüzde herkes tarafından öneminin kavranmasına neden olmuştur. Ülkemizde de bu önemin kavranmış olması doğrultusunda İç Mimarlık eğitimi veren bölümlerde lisans ve lisansüstü düzeyde zorunlu ya da seçmeli olarak çeşitli isimler altında aydınlatma dersleri verilmektedir.

Nitelikli iç mekân tasarımının bileşenlerinden birisi de aydınlatmadır. İç Mimarlığın, eğitim içeriği ve mesleki uygulamalar açısından doğrudan iç mekâna yönelik bir tasarım alanı olmasından dolayı aydınlatma konusu İç Mimarlık eğitiminde ve profesyonel meslek uygulamalarında önemli bir konuma sahiptir.

2. İÇMİMARLIK – MESLEĞİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

İç mekân tasarım tarihi tarihsel dönemleri temsil eden sosyal yaşam, kültürel yapı, toplumsal yapı, iklim şartları gibi konularda bilgi verir niteliktedir. İç mekân tasarımının izlerine ilk olarak mağara devri döneminde rastlamak mümkündür. Mağara

devri insanları, evlerinin – mağaralarının – duvarlarını resimlemekteydiler. Bu resimler, iç mekân tasarımına ilişkin ilk izlere referans vermektedir. [1].

18.yüzyıl boyunca ve 19. yüzyılın başlarına dek, iç dekorasyon daha çok ev kadınlarının ilgi alanına girmektedir. Hali vakti yerinde ailelerin evlerinin dekore edilmesi konusunda mobilyacı veya döşemeci etkin biçimde rol almaktaydı. Mimar binasının iç-dış bütün tasarımını üstlenir, binanın iç dekorasyonunu tamamlaması için de bir döşemeci ya da mobilyacıya görev vermektedir. [2].

20. yüzyıla gelinceye kadar geçen zaman içinde, iç mekânlar ana yapının tasarım sürecinin bir parçası olarak görülmüştür. İç mekân tasarımının ayrı bir meslek dalı olarak ortaya çıkması toplumsal ve endüstriyel gelişmelerin sonucudur. Mekânın etkin kullanımı ve işlevsel tasarım arayışları çağdaş iç mekân tasarım anlayışının gelişmesine öncülük etmiştir.

İç Mimarlık/ İç Mekân tasarımı konusundaki en önemli gelişmeler 2.Dünya Savaşı sonrasında yaşanmıştır. Savaş sonrası İç Mimarlık meslek olarak gelişmeye başlamış, toplumsal statüsü yükselmiş, 1950’lerde başlı başına bir

meslek olarak tanınmış ve İç Mimarlık ile dekoratörlük mesleklerinin tanımları ayrılmıştır. İç mimarlık konusunda eğitim veren kurslar açılmış, pek çok kitap basılmış, eğitim, standartlar ve uygulama alanlarında meslek örgütleri kurulmuştur [2].

3. İÇMİMARLIK – MESLEĞİN TANIMI

İç mekân tasarımı, mekânın işlevi doğrultusunda, bu mekânı kullanacak olan bireylerin sayıları, kültürel yapıları, sosyolojik ilişkileri, ekonomik durumları, ergonomik, fiziksel ve ruhsal özellikleri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bu bağlamda İç Mimarlık, bireylerin gereksinimlerini karşılamak amacıyla mekânları işlevsellik, kullanılabilirlik, estetik gibi açılardan ele alan, bireylerin ruhsal ve fiziksel özellikleri ve eylemlerine uygun olarak tasarlayan meslek alanıdır [3]. Bu noktada İç Mimarlık; mimarlık, psikoloji, sosyoloji, ekonomi ve ergonomi gibi bilimin çeşitli dalları ve sanatla iç içe olan disiplinler arası bir bilim dalıdır.

Mekânın içine girdikçe, iç tasarımı ortaya çıkar. Burada da baskın olan öğeler arasında nesnelere, eşyalar, duvarlar, döşemeler, kapılar ve pencereler, aydınlatma ve bunların insan hareketlerine ve ihtiyaçlarına yönelik düzenlenişi vardır. İç mimari, bu düzenlemelerin, istenilen işlev ve mesajla yönelik olarak tasarlanmasını sağlar [4]. Dolayısıyla İç Mimar'ın bir bina içinde yer alan mekânların hacim ve yüzeylerini değerlendirebilme becerisinin yanı sıra, yapı sistemleri, fiziksel çevre kontrolü, aydınlatma, ısıtma, havalandırma, ergonomi, gibi mekân konforu konularında da bilgi sahibi olması gerekmektedir.

İç mimarlık, iç mekân tasarımı ve dekorasyon birbiriyle yakın ilişkisi olan konulardır ve bunların her biri, farklı derecelerde, mevcut bir mekânın dönüştürülmesiyle ilgilenir. Brooker ve Stone'un *İç Mekân Tasarımı Nedir?* adlı

kitabında olduğu gibi konuya farklı yaklaşımlar da bulunmaktadır:

“*Dekorasyon*, iç mekânları mevcut mimariyle uyumlu işlev gören bir karakter oluşturacak şekilde düzenleme sanatıdır. Dekorasyon, yüzey dokusu, bezeme, mobilya, döşemelik kumaş, aydınlatma ve malzeme gibi konularla ilgilenir. Genellikle mevcut binaya sadece küçük yapısal müdahalelerde bulunur. Bu uygulamanın tipik örnekleri konut, otel ve restoranların iç mekânlarıdır. *İç mekân tasarımı*, mekânsal hacme müdahale yoluyla özgün öge ve mobilyaların yerleştirilmesi ve yüzeylerin işlenmesi yoluyla farklı kimlik ve atmosfere sahip ortamlar yaratılmasıyla ilgilenen disiplinler arası bir uygulamadır. Bu terim mevcut binada çok az yapısal değişiklik gerektiren ya da hiç gerektirmeyen projeleri anlatmakta kullanılır ama bunun birçok istisnası vardır. Mekânın özgün yapısı korunur ve yeni iç mekân onun içine yerleştirilir. Bu çoğunlukla geçici bir uygulamadır ve tipik olarak mağaza, sergi mekânı ve konut projelerini kapsar. *İç mimarlık*, mevcut binaları yenileme girişimiyle, mevcut boşluklara ve yapılarla yönelik yaklaşımların yeniden oluşturulmasıyla, binaların yeniden kullanımıyla ve organizasyonel ilkelerle ilgilenir. İç mekân tasarımı ve mimarlık uygulamaları arasında köprü kurarken çoğunlukla karmaşık yapısal, çevresel ve hizmete yönelik problemlerle uğraşır. İçmimarlık müzeler, galeriler ve diğer kamusal binalardan ofislere, çeşitli ticari yapılarla ve konutlara kadar muazzam bir proje yelpazesini içerir [5].”

4. AYDINLATMA

İyi bir aydınlatma tasarımı yüksek kaliteli ve enerji tasarruflu olmalı, görsel çevre gereksinimlerine ve diğer önemli faktörlerin ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. Günümüzdeki aydınlatma teknolojileri; estetik, esnek, enerji bilincine sahip ve yaratıcı çok çeşitli aydınlatma

tasarımları yapabilme olanakları sunmaktadır.

Aydınlatma tasarımında;

- Mekanın işlevi (Hangi amaçla kullanılacağı), fonksiyonu,
- Mekanın fiziksel verileri (Boyutları, mimari detayları, strüktürel yapısı, bulunduğu coğrafya v.b.),
- Mekanın yerleşim planı (tefriş),
- Mekanın tasarım konsepti ile aydınlatma tasarımının bütünlüğü,
- Görsel konfor koşulları,
- Kullanıcı özellikleri gibi konular dikkatle ele alınmalıdır [6].

Her mekânın fiziksel verileri ve özellikleri farklı olduğundan dolayı, her mekân farklı aydınlatma gereksinimlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu verilerin ve özelliklerin göz önünde bulundurularak yapıldığı aydınlatma sistemleri amacına uygun birer aydınlatma tasarımı olarak karşımıza çıkmaktadır [6].

Aydınlatma, Uluslararası Aydınlatma Komisyonu (CIE; Commission Internationale de L'Éclairage) tarafından nesnelere, bunların çevrelerine ya da bir bölgeye, bir kent bölgesine, gereği gibi görülebilmeleri için ışık uygulamak olarak tanımlanmaktadır. Bir nesneye, çevreye veya bölgeye ışık uygulaması yapılırken, bu uygulamanın belirli bir amaca uygun olması, konunun teknik, estetik ve mimari açıdan incelenmesi gerekmektedir [7].

1930 – 1940 yılları arasında yapay ışık kaynaklarında tür, verim ve güç konularında birbiri ardına büyük gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler sayesinde elektrik mühendisliğinin bir yan uğraş alanı olarak görülen aydınlatma konusu kendine özgü uygulama özellikleri olan geniş bir alana yayılarak, mimarlık, şehircilik ve mühendislik dallarının belli konularının bir amaç için bir araya gelmesi ile “aydınlatmacılık” adı altında yeni bir uzmanlık dalı meydana gelmiştir [8, 9].

Yapılan çalışmaların daha detaylı hale gelmesi aydınlatmada temel amacın, belli yerlerde belli aydınlık düzeylerini elde etmek olmadığı, gerekli görme koşullarının sağlanması olduğu gerçeğini ortaya koymaya başlamıştır. Aydınlık yerine ışıklılık büyüklükleri göz önüne alınmıştır. Ancak zamanla ışıklılık düzenlemelerinin de gerekli görme koşullarını sağlamada yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Bu noktada aydınlığın niteliğinin gerekli görme koşullarını sağlamada büyük oranda etkili olduğu düşüncesi giderek önem kazanmıştır [9]. Gerekli görme ya da iyi görme koşulları; nesnelere ayrıntılarını, biçimsel, boyutsal, renksel ve dokusal özelliklerini; nesne konum değiştiriyorsa dahi zorlanmadan ve yorulmadan uzun süre görebilmektir.

Bütün bu gelişmeler ışığında “aydınlatma tasarımı” kavramı ortaya çıkmıştır. Aydınlatma tasarımı kavramı, mimari yapılar ile meydanlar, anıtlar (heykeller), parklar gibi kent kimliğini yansıtan değerlerin aydınlatılması konularıyla ilgilenmektedir. Kent içi ve dışı yollar, kavşaklar, köprüler, karayolu tünelleri, uçak pistleri gibi yerlerin aydınlatılması daha çok mühendislik alanının konuları arasındadır. Burada önemli olan ister mimari mekân aydınlatma konuları olsun, ister kent aydınlatma konuları olsun, aydınlatma tekniklerinin belirli estetik kurallar içinde mimari ve kentsel tasarım anlayışı ve bütünü olarak uygulanmasıdır.

Aydınlatma tekniği aydınlatma tasarımının nasıl yapılması gerektiğini belirler. Aydınlatma tekniğinde, ışık ve renk, doğal ve yapay ışık kaynakları, yüzey ve malzemelerin ışıksal ve renksel özelliklerinden, estetik ve mimari kavramlara; çeşitli ölçme tekniklerinden, hesap yöntemlerine uzanan, pek çok alandaki bilimsel bilgilerden yararlanır. Aydınlatma tekniğinde amaç mekânın özelliklerine göre nitelik ve nicelik açısından en uygun ışık dağılımının

sağlanmasıdır [7]. Bütün bu özellikleriyle aydınlatma tasarımı, fizik (optik ve elektrik), mimarlık, iç mimarlık, sosyoloji, psikoloji ve ekonomi gibi bilimin çeşitli dalları ve sanatla ilişki içinde olan disiplinler arası bir bilim dalıdır.

Aydınlatma tekniğinin uygulanması sonucu;

- Gözün görme yeteneği artar,
- Göz sağlığı korunur,
- İş kazaları azalır,
- İş verimi artar,
- Güvenlik sağlanır,
- Estetik hislere ve konfor gereksinimlerine yanıt verilir [6].

5. TÜRKİYE'DEKİ İÇ MİMARLIK BÖLÜMLERİNDE AYDINLATMA EĞİTİMİNİN YERİ

Ülkemizde Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'na bağlı 35'i devlet üniversitesinde ve 35'i de vakıf üniversitesinde olmak üzere toplam 70 iç mimarlık bölümü bulunmaktadır. Devlet üniversitelerinde yer alan 11 bölüm ile vakıf üniversitelerinde yer alan 33 bölümde eğitim verilmektedir. Bu çalışmada devlet ve vakıf üniversitelerindeki bölümler; bağlı buldukları fakülteler, üniversitenin hangi ilde yer aldığı, aydınlatma derslerinin verilmiş biçimlerine göre incelenmiştir. Devlet üniversitelerindeki bölümlerin ayrıntılı analizleri Tablo 1'de, vakıf üniversitelerindeki bölümlerin ayrıntılı analizleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Bu çalışmada devlet ve vakıf üniversitelerindeki iç mimarlık bölümleri ayrı olarak analiz edilmiştir. Bu analiz çalışmasının içeriği, derslerin içerik olarak (genel aydınlatma-özel aydınlatma-yapı fiziği) gruplanması, kaçınıcı yarıyıldan verildiği (lisansüstü programlar dâhil edilmemiştir), dersin statüsü (zorunlu-seçmeli) ve derslerin hangi programda yer aldığı (lisans-lisansüstü) olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada bölümlerin web sayfalarında ders planı ve ders içeriklerine ulaşılan 8 devlet üniversitesinde yer alan bölüm ile 29 vakıf üniversitesinde yer alan bölüm olmak üzere toplam 37 bölüm analiz edilmiştir. Bu analiz çalışmasının sonuçları çeşitli tablolar halinde düzenlenmiştir.

Yapılan bu analiz çalışması sonucunda şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Devlet üniversitelerindeki bölümlerin ders içerik grupları incelendiğinde genel aydınlatma ve özel aydınlatma derslerinin dağılımının nicelik olarak birbirine yakın olduğu, derslerin nicelik olarak ağırlıklı yapı fiziği grubunda toplandığı görülmüştür. Sadece 1 bölümün her üç ders grubunda da dersleri bulunduğu görülmüştür. Aynı şekilde 2 bölümün aydınlatma dersini hem özel aydınlatma hem yapı fiziği ders grubu içinde ısıtma, havalandırma, akustik gibi uzmanlık alanlarıyla birlikte verdiği görülmüştür (Tablo 3).
- Vakıf üniversitelerindeki bölümlerin ders içerik grupları incelendiğinde genel aydınlatma ve yapı fiziği derslerinin dağılımının nicelik olarak birbirine eşit olduğu görülmüştür. Beş bölümün hem genel aydınlatma hem de özel aydınlatma ders grubunda, iki bölümün hem özel aydınlatma hem de yapı fiziği ders grubunda derslerinin bulunduğu görülmüştür (Tablo 4).
- Devlet üniversitelerindeki bölümlerde aydınlatma derslerinin 3. yarıyıldan itibaren başlayıp 8. yarıyıla dek sürdüğü, ağırlıklı olarak 6. yarıyıldan verildiği görülmüştür (Tablo 5).

	ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE	BÖLÜM	İL	DERSİN ADI	KREDİ	STATÜ	YARIYIL	PROGRAM
1	Akdeniz Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Antalya	Bölümün web sayfasında ders planı ve ders içerikleri bilgisine ulaşılamamıştır.				
2	Amasya Üni	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Amasya	Ekoloji- Fiz. Çev. Kont.	3	Zorunlu	4.yy	Lisans
					Gün Işığı	2	Seçmeli	8.yy	Lisans
3	Anadolu Üni	Mimarlık ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık Bl.	Eskişehir	Fiziksel Çevre Kontrolü 2	2	Zorunlu	6.yy	Lisans
					Farklı Mekânlarda Aydınlatma İlkeleri	2	Seçmeli	7.yy	Lisans
4	Çukurova Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık Bl.	Adana	Çevre Denetimi 1	3	Zorunlu	3.yy	Lisans
5	Hacettepe Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Ankara	İç Mekânda Çev. Kont. Sist.	5	Zorunlu	5.yy	Lisans
6	İTÜ	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Fiziksel Çevre Kontrolü 2	3	Zorunlu	6.yy	Lisans
7	KTÜ	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	Trabzon	Bölümün web sayfasında ders planı ve ders içerikleri bilgisine ulaşılamamıştır.				
8	Kocaeli Üni.	Mimarlık ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık Bl.	Kocaeli	Aydınlatma Teknolojisi	2	Zorunlu	6.yy	Lisans
9	Marmara Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Tasarım Kuram ve Yöntemleri 4	2	Zorunlu	6.yy	Lisans
10	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Genel Aydınlatma	2	Zorunlu	5.yy	Lisans
					İç Mimarlıkta Yapay Işık Kontrolü	2	Seçmeli	3.yy-8.yy	Lisans
					İç Mimarlıkta Yapay Işık Kullanımı	2	Seçmeli	3.yy-8.yy	Lisans
					Yapılarda Özel Aydınlatma	2	Seçmeli	3.yy-8.yy	Lisans
					Aydınlatma Teknikleri	2	Seçmeli	3.yy-8.yy	Lisans
					İç Mimaride Aydınlatma	2	Seçmeli	-	Yük. Lis.
					İç Mimaride Çağdaş Yapı Donatımı	2	Seçmeli	-	Yük. Lis.
					Yapay Aydınlatma Tasarımı ve Teknolojisi	2	Seçmeli	-	Yük. Lis.
İç Mekânda Yapay Çevre	2	Seçmeli	-	Yük. Lis.					

					Kontrolü				
11	Selçuk Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Konya	Bölümün web sayfasında ders planı ve ders içerikleri bilgisine ulaşamamıştır.				

Tablo 1. YÖK'e Bağlı Devlet Üniversitelerinde Aydınlatma İçerikli Derslerin Genel Durumu

	ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE	BÖLÜM	İL	DERSİN ADI	KREDİ	STATÜ	YARIYIL	PROGRAM
1	Atılım Üni.	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Ankara	Aydınlatma	2	Zorunlu	5.yy	Lisans
2	Avrasya Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Trabzon	Bölümün web sayfasında ders içerikleri bilgisine ulaşamamıştır.				
3	Bahçeşehir Üni.	Mimarlık ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İstanbul	Aydınlatma ve Renk Uygulamaları	3	Seçmeli	4.yy 6.yy 8.yy	Lisans
		Fen Bilimleri Enstitüsü	İç Mekan Tasarımı		Lighting Design	3	Seçmeli	-	Yük. Lis.
4	Başkent Üni.	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Ankara	-	-	-	-	-
5	Beykent Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Bölümün web sayfasında ders içerikleri bilgisine ulaşamamıştır.				
6	Çankaya Üni.	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	Ankara	Çevre Kontrolü 2	3	Zorunlu	5.yy	Lisans
		Fen Bilimleri Enstitüsü			Aydınlatma ve Renk	3	Seçmeli	-	Yük. Lis.
7	Doğuş Üni.	Sanat ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Fiziki Çevre	3	Zorunlu	5.yy	Lisans
8	FSM Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Aydınlatma	2	Seçmeli	3.yy-8.yy	Lisans
9	Gedik Üni.	Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İstanbul	Doğal Işık ve Aydınlatma	3	Seçmeli	8.yy	Lisans
10	Gediz Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İzmir	Environmental Control Systems	2	Zorunlu	5.yy	Lisans

11	Haliç Üni.	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Yapı Donatımı 2	3	Seçmeli	6.yy	Lisans
		Fen Bilimleri Enstitüsü			İç Mimaride Yapı Donatımı Sorunları	2		-	Yük. Lis.
12	Hasan Kalyoncu Üni.	Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Gaziantep	Mekân Aydınlatma	3	Seçmeli	5.yy-8.yy	Lisans
13	Işık Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Dış Mekan Aydınlatması	3	Seçmeli	5.yy-6.yy	Lisans
					Aydınlatma				
14	İ.D. Bilkent Üni.	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Ankara	Lighting Design	3	Zorunlu	4.yy	Lisans
		Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enst.			Lighting and Color	3	Seçmeli	-	Yük. Lis.
15	İst. Arel Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Yapı Donatımı 2	3	Zorunlu	6.yy	Lisans
16	İst. Aydın Üni.	Mimarlık ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	İç Mimarlık Teknolojisi 3	3	Zorunlu	3.yy	Lisans
17	İst. Bilgi Üni.	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Aydınlatma Tasarımı	4	Seçmeli	2.yy-8.yy	Lisans
18	Gelişim Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İstanbul	Aydınlatma	3	Zorunlu	6.yy	Lisans
19	İst. Kemerburgaz Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İstanbul	-	-	-	-	-
20	İst. Kültür Üni.	Sanat ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İstanbul	Aydınlatma	3	Zorunlu	5.yy	Lisans
		Fen Bilimleri Enstitüsü			İleri Aydınlatma Teknikleri	3	Seçmeli	-	Yük. Lis.
			İç Mimaride Işık ve Renk						
21	İst. Ticaret Üni.	Mühendislik ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İstanbul	Yapı Fiziği 2	3	Zorunlu	6.yy	Lisans
					Aydınlatma Tasarımı ve Teknolojisi	3	Seçmeli	7.yy	Lisans
22	İzmir Ekonomi Üni.	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İzmir	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı için Çevresel Kontrol Sistemleri	2	Zorunlu	3.yy	Lisans

23	Kadir Has Üni.	Sanat ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İstanbul	İç Mimarlık Tasarım Sistemleri 2- Tesisat, Aydınlatma&Akustik	3	Zorunlu	5.yy	Lisans
24	KTO Karatay Üni.	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Konya	Aydınlatma	3	Zorunlu	4.yy	Lisans
25	Maltepe Üni.	Mimarlık ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Mimari Tasarımda Mekan ve Doğal Işık	2	Seçmeli	3.yy-8.yy	Lisans
		Fen Bilimleri Enstitüsü			Aydınlatma Temel Kavramları	3	Seçmeli	-	Yük.Lis.
26	Nişantaşı Üni.	Sanat ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Fiziksel Çevre Kontrolü 2	3	Zorunlu	6.yy	Lisans
27	Okan Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Aydınlatma Renk Işık	2	Seçmeli	7.yy	Lisans
28	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üni.	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	Ankara	Yapı Fiziği: Aydınlatma ve Akustik	3	Zorunlu	3.yy	Lisans
29	Toros Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık Bl.	Mersin	Çevre Kontrolü 2 (Görsel Konfor ve Doğal/Yapay Aydınlatma)	2	Zorunlu	5.yy	Lisans
30	Yaşar Üni.	Mimarlık Fak.	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bl.	İzmir	Fiziksel Çevre Kontrolü 1	3	Zorunlu	4.yy	Lisans
31	Yeditepe Üni.	Güzel Sanatlar Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Aydınlatma	2	Zorunlu	6.yy	Lisans
32	Yeniyüzyıl Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.	İç Mimarlık Bl.	İstanbul	Mekan Strüktürü ve Aydınlatma	2	Zorunlu	7.yy	Lisans
33	Zirve Üni.	Mimarlık ve Tasarım Fak.	İç Mimarlık Bl.	Gaziantep	İç Mekan Tasarımı Yapım Sistemleri: Aydınlatma & Akustik	4	Zorunlu	6.yy	Lisans

Tablo 2. YÖK'e Bağlı Vakıf Üniversitelerinde Aydınlatma İçerikli Derslerin Genel Durumu

- Vakıf üniversitelerindeki bölümlerde aydınlatma derslerinin 2. yarıyıldan itibaren başlayıp 8. yarıyıla kadar, ağırlıklı olarak 5. ve 6. yarıyıllarda verildiği, 5.yy ve 6.yy nicelik olarak birbirine eşit olduğu görülmüştür. 3. ve 8. ile 4. ve 7.yarıyılların nicelik olarak birbirine eşit ve bu iki grubun birbirine çok yakın olduğu görülmüştür (Tablo 6).
- Devlet üniversitelerindeki bölümlerde aydınlatma derslerinin zorunlu ders grubunun, seçmeli ders grubundan nicelik olarak fazla olduğu görülmüştür. 3 bölümün hem zorunlu hem de seçmeli derslerinin olduğu, 5 bölümün sadece zorunlu derslerinin olduğu görülmüştür (Tablo 7).
- Vakıf üniversitelerindeki bölümlerde aydınlatma derslerinin zorunlu ders grubun, seçmeli ders grubundan nicelik olarak daha fazla olduğu görülmüştür. 4 bölümün hem zorunlu hem de seçmeli derslerinin olduğu, 16 bölümün sadece zorunlu derslerinin olduğu, 11 bölümün sadece seçmeli derslerinin olduğu görülmüştür (Tablo 8).
- Devlet üniversitelerindeki bölümlerde aydınlatma derslerinin lisans ders grubunun lisansüstü ders grubundan nicelik olarak oldukça fazla olduğu, sadece 1 bölümün her iki ders grubunda derslerinin olduğu, 7 bölümün sadece lisans düzeyinde aydınlatma derslerinin olduğu görülmüştür (Tablo 9).
- Vakıf üniversitelerindeki bölümlerde aydınlatma derslerinin lisans ders grubunun lisansüstü ders grubundan nicelik olarak oldukça fazla olduğu, sadece 6 bölümün her iki ders grubunda derslerinin olduğu, 23 bölümün sadece lisans düzeyinde aydınlatma derslerinin olduğu görülmüştür (Tablo 10).
- Ülkemizdeki devlet üniversitelerinden 7 tanesinde yüksek lisans düzeyinde iç mimarlık eğitimi verilmektedir. Bu üniversiteler Anadolu, Çukurova, Hacettepe, İTÜ, KTÜ, Marmara, Mimar Sinan ve Selçuk üniversiteleridir. Bu üniversitelerden Anadolu, Hacettepe ve Marmara üniversitelerinde sanatta yeterlik programı, Mimar Sinan üniversitesinde doktora programı bulunmaktadır.
- Ülkemizdeki vakıf üniversitelerinden 10 tanesinde yüksek lisans düzeyinde iç mimarlık eğitimi verilmektedir. Bu üniversiteler Atılım, Bahçeşehir, Başkent, Beykent, Çankaya, Haliç, Bilkent, Kültür, Maltepe ve Yaşar üniversiteleridir. Sanatta yeterlik veya doktora programı bulunmamaktadır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Uluslararası Aydınlatma Komisyonunun CIE-99 nolu “Lighting Education” yayınında bazı ülkelerdeki aydınlatma eğitimine ait bilgiler bulunmaktadır. CIE aynı yayınında, 20 saatin altındaki aydınlatma eğitiminde genellikle temel bilgilerin verilebileceği, 21-60 saat arasındaki ders saatlerinde aydınlatmanın esaslarının öğretilbileceği, aydınlatma mühendisliği konusunda tam olarak bilgilenmek için en azından 100-200 saatlik bir eğitime gereksinim olduğu belirtilmektedir [10].

Ülkemizdeki 37 iç mimarlık bölümünün müfredatlarında aydınlatma derslerinin durumları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda aydınlatma dersinin daha verimli olabilmesi adına şu öneriler getirilebilir:

Genel Aydınlatma Dersleri Grubu	Özel Aydınlatma Dersleri Grubu		Yapı Fiziği Dersleri Grubu	
Marmara	Amasya	Kocaeli	Amasya	Hacettepe
MSGSÜ	Anadolu	MSGSÜ	Anadolu	İTÜ
			Çukurova	MSGSÜ

Tablo 3. YÖK'e Bağlı Devlet Üniversitelerinde Ders İçerik Grupları

Genel Aydınlatma Dersleri Grubu		Özel Aydınlatma Dersleri Grubu		Yapı Fiziği Dersleri Grubu	
Atılım	Gelişim	Bahçeşehir	Aydın	Çankaya	Nişantaşı
Bahçeşehir	Kültür	Çankaya	Kültür	Doğuş	Toros
Fatih Sul. Meh.	KTO Karatay	Gedik	Ticaret	Gediz	Yaşar
Hasan Kalyoncu	Maltepe	Işık	Maltepe	Ticaret	Zirve
Işık	Okan	Bilkent	Yeniüzyıl	İzmir Ekonomi	Kadir Has
Bilkent	Yeditepe			Haliç	Arel
Bilgi				TOBB Eko.Tek	

Tablo 4. YÖK'e Bağlı Vakıf Üniversitelerinde Ders İçerik Grupları

3. yy	4. yy	5. yy	6. yy	7. yy	8. yy
Çukurova	Amasya	Hacettepe	Anadolu	Anadolu	Amasya
MSGSÜ	MSGSÜ	MSGSÜ	İTÜ	MSGSÜ	MSGSÜ
			Kocaeli		
			Marmara		
			MSGSÜ		

Tablo 5. YÖK'e Bağlı Devlet Üniversitelerinde Aydınlatma Derslerinin Verildiği Yarıyılar

2. yy	3. yy	4. yy	5. yy	6. yy	7. yy	8. yy
Bilgi	Fatih Sultan Mehmet	Bahçeşehir	Atılım	Bahçeşehir	Fatih Sultan Mehmet	Bahçeşehir
	Aydın	Fatih Sultan Mehmet	Çankaya	Fatih Sultan Mehmet	Hasan Kalyoncu	Fatih Sultan Mehmet
	Bilgi	Bilkent	Doğuş	Haliç	Bilgi	Gedik
	İzmir Ekonomi	Bilgi	Fatih Sultan Mehmet	Hasan Kalyoncu	Ticaret	Hasan Kalyoncu
	Maltepe	KTO Karatay	Gediz	Işık	Maltepe	Bilgi
	TOBB Eko. ve Tek.	Maltepe	Hasan Kalyoncu	Arel	Okan	Maltepe
		Yaşar	Işık	Bilgi	Yeniüzyıl	
			Bilgi	Gelişim		
			Kültür	Ticaret		
			Kadir Has	Maltepe		
			Maltepe	Yeditepe		
			Toros	Zirve		

Tablo 6. YÖK'e Bağlı Vakıf Üniversitelerinde Aydınlatma Derslerinin Verildiği Yarıyılar

Zorunlu Ders Grubu		Seçmeli Ders Grubu
Amasya	İTÜ	Amasya
Anadolu	Kocaeli	Anadolu
Çukurova	Marmara	MSGSÜ
Hacettepe	MSGSÜ	

Tablo 7. YÖK'e Bağlı Devlet Üniversitelerinde Aydınlatma Derslerinin Statüleri

Zorunlu Ders Grubu		Seçmeli Ders Grubu
Atılım	Gelişim	Bahçeşehir
Çankaya	Kültür	Çankaya
Doğuş	Ticaret	Fatih Sultan Mehmet
Gediz	İzmir Ekonomi	Gedik
Bilkent	Kadir Has	Haliç
Arel	KTO Karatay	Hasan Kalyoncu
Aydın	Nişantaşı	Işık
Yeditepe	TOBB Eko. ve Tek.	Bilkent
Yeniyüzyıl	Toros	Bilgi
Zirve	Yaşar	Kültür
		Ticaret
		Maltepe
		Okan

Tablo 8. YÖK'e Bağlı Vakıf Üniversitelerinde Aydınlatma Derslerinin Statüleri

Lisans Ders Grubu		Lisansüstü Ders Grubu
Atılım	Kültür	Bahçeşehir
Bahçeşehir	Ticaret	Çankaya
Çankaya	İzmir Ekonomi	Haliç
Doğuş	Kadir Has	Bilkent
Fatih Sultan Mehmet	KTO Karatay	Kültür
Gedik	Maltepe	Maltepe
Gediz	Nişantaşı	
Haliç	Okan	
Hasan Kalyoncu	TOBB Eko. ve Tek.	
Işık	Toros	
Bilkent	Yaşar	
Arel	Yeditepe	
Aydın	Yeniyüzyıl	
Bilgi	Zirve	
Gelişim		

Tablo 10. YÖK'e Bağlı Vakıf Üniversitelerinde Aydınlatma Derslerinin Verildiği Programlar

Lisans Ders Grubu		Lisansüstü Ders Grubu
Amasya	İTÜ	MSGSÜ
Anadolu	Kocaeli	
Çukurova	Marmara	
Hacettepe	MSGSÜ	

Tablo 9. YÖK'e Bağlı Devlet Üniversitelerinde Aydınlatma Derslerinin Verildiği Programlar

- Aydınlatma dersinin en erken 4. yarıyılıda, en geç 5. yarıyılıda ya da müfredatın durumuna göre en geç 6. yarıyılıda verilmesi, proje derslerinde öğrencilerin aydınlatma tasarım ilkelerini uygulayabilmeleri açısından yerinde olacaktır.
- Lisans programında verilen bir aydınlatma dersinin zorunlu ders grubunda yer alması, öğrencilerin

profesyonel yaşamlarına başlamadan önce aydınlatmanın önemini kavramaları ve temel bir aydınlatma bilgisi ile donanabilmeleri açısından yerinde olacaktır.

- Zorunlu temel aydınlatma dersine ek olarak ilerleyen yarıyıllarda aydınlatmanın özel konularına değinen seçmeli aydınlatma

derslerinin yer alması, konunun pekiştirilmesi açısından yerinde olacaktır.

- Zorunlu aydınlatma dersinin 3 saatlik bir ders olması, uygulama yapma imkânı olan bölümler için yerinde olacaktır. Bu imkâna sahip olmayan bölümler de ise, konulara daha detaylı değinilmesi yerinde olacaktır.
- Aydınlatma dersinin konunun uzmanı bir öğretim üyesi tarafından verilmesi, dersin daha verimli ve amacına uygun olması bakımından yerinde olacaktır.

Açıklama: YÖK’e bağlı üniversitelerdeki İçmimarlık bölümlerinin durumları 2013-2014 Güz yarıyılı Ekim ayı verilere göre hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

[1] What is the history of Interior Design?
<http://www.wisegeek.com/what-is-the-history-of-interior-design.htm>
Erişim Tarihi: 26.07.2013

[2] Wikipedia The Free Encyclopedia,
Interior Design
http://en.wikipedia.org/wiki/Interior_design
Erişim Tarihi: 26.07.2013

[3] KAÇAR,T., 1998. *İçmimarlık ve Ülkemizdeki Yeri*, Anadolu Sanat Dergisi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Sayı:8, Eskişehir.
<http://icmimarlarodasi.com/default.asp?pid=108&cid=164> Erişim Tarihi: 26.07.2013

[4]TAŞÇIOĞLU, M., 2013. *Bir Görsel İletişim Platformu Olarak Mekan*, YEM Yayın-217, İstanbul.

[5] STONE S. ve BROOKER G., 2011. *İç Mekan Tasarımı Nedir?*, YEM Yayın – 171, İstanbul.

[6] SARAF, M., 2010. *Aydınlatma Tasarımı Kriterlerinin Ev Tekstili*

Mağazaları Örneğinde İrdelenmesi, MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[7] FİTOZ, İ. *Aydınlatma Ders Notları*, MSGSÜ, İstanbul.

[8] ŞEREFHANOĞLU, M., 1972. *Konutlarda Aydınlatma*, Karaca Ofset Basımevi, İstanbul.

[9] SİREL, Ş., 1996. *Aydınlatma Tasarımında Temel Kurallar*, YFU Yapı Fiziği Uzmanlık Uygulamaları San.ve Tic. A.Ş. Yayınları, Yayın No:7, İstanbul.

[10] GÜLER, Ö. ve MANAV, B., 2008. *“Türkiye’ de Mühendislik ve Mimarlık Eğitiminde Aydınlatmanın Yeri ve Yurtdışındaki Uygulamalarla Karşılaştırılması”*, 7. Ulusal Aydınlatma Sempozyumu, İstanbul.

[11] YÖK – Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı